

6360 SAYILI KANUN’UN ETKİNLİK-VERİMLİLİK İLE HİZMETTE YERELLİK İLKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: KOCAALİ İLÇESİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA^{1*}

Hale BİRİCİKOĞLU^{2**} & Yasemin YALNIZOĞLU^{3***}

Öz

Büyükşehir belediyeleri hakkında yapılan son kanuni düzenleme “6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”dur. Kanun ile birlikte birçok alanda değişiklik meydana gelmiştir. Bu değişiklikler içinde en göze çarpanı, büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırına kadar genişletilmesi ve büyükşehir belediyesi kurulan illerde il özel idarelerinin kaldırılması olmuştur. Kanun sonrasında büyükşehir belediye sayısı 30’a ulaşmıştır. Böylece ülke nüfusunun %77’si büyükşehirlerde yaşar hale gelmiştir.

Bu çalışmanın amacı, 6360 sayılı Kanun sonrasında ortaya çıkan değişikliklerin etkinlik-verimlilik ile hizmette yerellik ilkelerine olan etkilerini değerlendirmektir. Bu amaçla çalışmanın birinci bölümünde etkinlik-verimlilik, ölçek ekonomisi ve hizmette yerellik kavramları tanımlanmıştır. İkinci bölümde Türkiye’de büyükşehir belediye yönetimin ortaya çıkışı ve 6360 sayılı Kanun’un büyükşehir belediye yönetimine olan etkileri değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise Sakarya İli Kocaeli ilçesinde yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile yapılan araştırmanın sonuçları aktarılmıştır. Çalışmada temelde iki soruya cevap aranmaktadır. Birinci olarak, daha önce ilçe belediyesi ve il özel idaresi tarafından sunulan hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından daha etkin ve verimli olarak yerine getirilip getirilmediği; ikincisi ise, Kanun’un katılcılık açısından pratikte bir takım sorunlara sebep olup olmadığıdır.

Anahtar Kelimeler: 6360 sayılı Kanun, Büyükşehir Belediyesi, Etkinlik, Verimlilik, Hizmette Yerellik, Yerel Yönetimler, Kamu Yönetimi.

AN EVALUATION OF LAW NO 6360 ON EFFECTIVENESS-EFFICIENCY AND SUBSIDIARITY PRINCIPLES: A CASE STUDY IN KOCAALİ DISTRICT

Abstract

One of the recent legal regulation about metropolitan municipalities is “The Law No. 6360 on The Establishment of Fourteen Metropolitan Municipalities and Twenty-Seven Districts and Amendments at Certain Law and Decree Laws”. Two of the most striking changes by this law is enlargement of the metropolitan municipal boundary to the provincial property limit and removal of special provincial administrations in provinces founded by metropolitan municipality. After the implementation of law, the

1 *Bu çalışma Yasemin Yalınzoğlu’nun “6360 Sayılı Kanun’un Etkinlik, Verimlilik ve Hizmette Yerellik İlkeleri Açısından İncelenmesi: Kocaeli İlçesi Örneği” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

2 ** Dr. Öğr. Üyesi., Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, haleu@sakarya.edu.tr

3 *** Doktora öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, YYALNIZOGLU5@gmail.com

number of metropolitan municipalities increased to 30. Thus, 77 percent of country population began to live in metropolitans.

The aim of this study is to evaluate the changes applied by the Law No. 6360 by effectiveness-efficiency and locality in service principles. For this purpose in the first part are defined efficiency-efficiency, economies of scale and subsidiarity the concepts. In the second part, the emergence of Metropolitan municipalities in Turkey and the Law No. 6360 assessed the effects of the metropolitan municipal administration. The third section of the study included the results of the semi-structured interview conducted in Kocaali in the province of Sakarya. In this study, it is basically asked to answer two questions. Firstly, the services provided by the district municipality and the provincial in the earlier; whether metropolitan municipality fulfilled more effectively and efficiently; secondly, whether the law has caused some problems in practice in terms of participation

Keywords: *The Law No. 6360, Metropolitan municipality, Efficiency, Effectiveness, Subsidiarity, Local Governments, Public Administration.*

GİRİŞ

Ülkemizde 2000’li yıllardan itibaren hız kazanan kamu yönetimindeki reform çalışmalarının öne çıkan alanlarından birisi de yerel yönetimler olmuştur. Aşırı merkeziyetçiliğin ortaya koymuş olduğu sorunları azaltmak, daha etkin ve verimli hizmet üreten, vatandaş odaklı, hesap verebilir ve katılımcı bir yerel yönetim sistemini kurmak amacıyla 2004 ve 2005 yıllarında yerel yönetim mevzuatımızın neredeyse tamamı değişmiştir. Yerel yönetimlerle ilgili yapılan son düzenleme ise 2012 tarih ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’dur.

Söz konusu Kanun, büyükşehir belediye sistemimizde önemli değişiklikler yaratmıştır. Bu değişikliklerden en çok tartışılan, büyükşehir belediyesi bulunan illerdeki il özel idaresi ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırının il mülki sınırı ile eşitlenmesidir. Sadece kentsel alanlara hizmet götüren büyükşehir belediyeleri bu kanun ile birlikte kırsal alanlara da hizmet götürmekle yetkili kılınmıştır. Bu düzenlemeyle amaçlanan ise ölçek ekonomilerinden yararlanılarak kamusal harcamaların azaltılması ve sunulan hizmetlerin maliyetlerinde düşüşler sağlamak suretiyle hizmetlerde etkinlik ve verimliliğin artırılmasıdır. Ancak Kanun’un yukarıda sayılan amaçlarının yanında hizmette yerellik ilkesini göz ardı ettiği noktasında eleştiriler aldığı görülmektedir. Bu düzenlemenin katılımcılık ve yerel demokrasi anlayışını zedelediği ve tüm dünyada yerelleşmenin ivme kazandığı bir zamanda yerelde merkezileşmeyi ortaya çıkaracağı ileri sürülmektedir. Ayrıca daha önce sadece kentsel alanlara hizmet götüren büyükşehir belediyelerinin kendisinden onlarca kilometre uzaklıktaki kırsal alanlara etkin ve verimli olarak hizmet götüremeyeceği noktasında da çeşitli eleştiriler bulunmaktadır.

Bu çerçevede makalenin temel amacı, 6360 Sayılı Kanun ile getirilen büyükşehir belediyesinin hizmet sınırının il sınırı ile eşitlenmesi sonucunda, bu değişikliğin hizmetlerin etkin ve verimli sunumu ile hizmette yerellik ilkeleri açısından nasıl bir

sonuç doğurduğunu Sakarya ili Kocaali ilçesi ölçeğinde değerlendirmeye çalışmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için çalışmada literatür taraması ve yarı yapılandırılmış mülakat yöntemleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat, Kocaali ilçesinde iki farklı grup ile yapılmıştır. Bu gruplarda ilki Kocaali Belediyesi'nde orta ve üst kademe çalışan yöneticiler, ikincisi ise Kocaali ilçesinde daha önce köy tüzel kişiliğine sahip olup Kanun'dan sonra mahalleye dönüşen yerlerdeki muhtarlardır. Mülakatta elde edilen veriler nitel analiz teknikleri içinde betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Kanun'a yöneltilen eleştiriler, daha çok büyükşehir belediyesine mekânsal olarak uzak alanlar için söz konusu olduğundan araştırmamız Sakarya merkezine en uzak ilçe olan Kocaali'nde yapılmıştır. Yapılan araştırma, Kanun'dan doğrudan etkilenen uygulayıcıların değerlendirme ve görüşlerini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

Literatürde 6360 sayılı Kanun ile ilgili birçok çalışmanın bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde kullanılan yöntem açısından bunların temelde üç gruba ayrılabilir. Birinci grupta yer alan çalışmalar, Kanun'un getirdiği yenilikleri ve uygulamadaki muhtemel etkilerini teorik açıdan inceleyen çalışmalardır⁴. İkinci grupta yer alan çalışmalar ise bir büyükşehir belediyesini örnek alarak Kanun'un bu büyükşehir belediyesi üzerindeki etkilerini istatistikî bir takım verilerin değerlendirilmesi suretiyle yapılan araştırmalardan oluşmaktadır.⁵ Üçüncü grupta yer alan çalışmalar ise anket yöntemini kullanarak 6360 sayılı Kanun'un hizmet sunumuna olan etkilerini ortaya koymayı amaçlanmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir bölümünde anketler hizmetlerden yararlananlar üzerinde yapıldığı görülmektedir.⁶ Ancak Altan ve Karaca'nın Samsun

4 Örnek olarak bkz: Mehmet Karaaslan, "Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine bir değerlendirme", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17-18, 2012-2013, ss.123-162; Tahir Muratoğlu, "Mahallî İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, 2015, ss. 59-96; Zuhâl Önez Çetin, "Türkiye'de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanun'un Dönüşüme Etkileri", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.20, S. 2, 2015, ss. 247-266; Alpay Günel, Senem Atıvr ve Kadriye Dernek, "6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.19, No 3, 2014, ss. 55-68; Önder Çalçalı, "6360 Sayılı Kanun'un Türkiye'de Yerel Yönetimler Sistemine Getireceği Değişiklikler", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 23, S. 4, Ekim 2014, ss. 49-68; Tarkan Oktay, "6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma", İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C. 1, S.1, 2016, ss. 71-131.

5 Örnek olarak bkz: Ferit İzci ve Menaf Turan, "Türkiye'de Büyükşehir Belediye Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediye Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.18, No 1, 2013, ss. 117-152; Fatma Genç, "6360 sayılı Kanun ve Aydın'a Etkileri", Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.1, Özel Sayı, 2014, ss.1-29; Şenol Adıgüzel ve Sedat Karakaya "Yerel Siyasete Etkileri Açısından 6360 Sayılı Yasa: Hatay Örneği", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 14, S. 39, 2017, ss. 31-56; Mithat Karasu, "6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve olası Etkileri -Şanlıurfa Örneği-", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.15, No.1, 2013; Mehmet Gürbüz, Uğur Yıldırım ve Aziz Belli, "Büyükşehir Belediye Kanunu'nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Analizi", Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2014, ss. 102-135; Mustafa Ökmen ve Recep Aslan, "Türkiye'de 6360 Sayılı Yasa ile Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği", Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 1, Özel Sayı, 2014, ss. 88-101; Ömer Faruk Tekin ve Adnan Söylemez, Türkiye'de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı), 2016, ss. 1435-1449.

6 Şafak Kaypak ve Vedat Yılmaz, 6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediye Yasasının Etkinliğinin Ölçülmesi: Malatya Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı), 2016), ss. 1326-1347; Murat Okçu ve Diğerleri, 6360 sayılı Kanun Sonrası Yerel Hizmetlerin Sunumunda Etkinlik, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı), 2016), ss. 1508-1527; Gözde Müşerref Gezgüç ve Diğerleri, 6360 Sayılı Kanun ve Muğla Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı), 2016), ss. 1664-1684.

Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yapmış olduğu çalışma belediye yöneticileriyle⁷, Demirkaya ve Koç⁸ tarafından Kanun'un yönetime katılıma olan etkilerini ortaya koymak için Muğla'nın Menteşe ve Seydikemen ilçelerindeki çalışmalar muhtarlar ile yapılmıştır. 6360 sayılı Kanun ile ilgili yapılan çalışmalarda nitel araştırma yöntemlerinin daha az kullanıldığı dikkat çekmektedir. Göküş ve Alpertürk⁹, yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile Silifke ilçesinde köyden mahalleye dönüşen mahallelerin muhtarlarıyla; Biricikoğlu ve Duyar¹⁰ da konuyu büyükşehir belediyesi perspektifinden ele alarak Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ndeki daire başkanları ile yarı yapılandırılmış mülakat yöntemini kullanarak 6360 sayılı Kanun'un hizmetlerde etkinlik ve verimliliğe olan etkilerini ortaya koymuşlardır. Sakarya ili Kocaali ilçesinde yaptığımız bu çalışma, 6360 sayılı Kanun'un Sakarya ilinde etkinlik ve verimlilik ile hizmette yerellik ilkelerine olan etkilerini muhtarlar ve ilçe belediyeleri açısından ele alarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle Biricikoğlu ve Duyar'ın yapmış olduğu çalışmadan ayrılmakta ancak aynı zamanda da Kanun'un hizmet sunumuna olan etkilerini Sakarya ölçeğinde değerlendirmek açısından da bu çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma üç ana bölüme ayrılmaktadır. Öncelikli olarak konumuz açısından önemli olan etkinlik-verimlilik ve ölçek ekonomileri kavramları ile hizmette yerellik ilkesi tanımlanacaktır. İkinci olarak, Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin ortaya çıkış sürecinden kısa bir şekilde bahsedilip, 6360 sayılı Kanun'un büyükşehir belediye yönetimi açısından ortaya çıkaracağı değişiklikler anlatılarak bu değişikliklerin günlük hayatta ne gibi etkiler ortaya çıkaracağına ilişkin literatürde yer alan tartışmalar değerlendirilecektir. Son bölümde ise Kocaali ilçesinde yapılan araştırmanın sonuçları aktarılacaktır.

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE: ETKİNLİK-VERİMLİLİK VE HİZMETTE YERELLİK

Verimlilik kelimesi Milli Produktivite Merkezi'nin kuruluş kanunuyla birlikte dilimize kazandırılmış bir kavramdır. Fransızca üretmek anlamına gelen "produire" fiilinden türemiş olan "productivie" kelimesinden alınmıştır. Verimlilik teknik anlamda "üretilen mal ve hizmet miktarı ile bunların üretiminde kullanılan girdiler arasındaki oran" olarak tanımlanmaktadır. Kavram en basit haliyle genellikle "çıktı/girdi" olarak formüle edilmektedir (Orhan, 2006: 2-4). Bu tanım itibarıyla verimlilik, bir faaliyetin girdi ve çıktılarının sayısal olarak ölçülebildiği durumlarda ifade edilen bir kavram olarak anlaşılmaktadır. Her bir girdi ve girdilerin toplamı için verimliliğin ayrı ayrı hesaplanabilmesi mümkün olabileceği gibi, girdi ve çıktılarının miktarı ya da parasal değeri esas alınarak hesaplanabilmesi de mümkün olabilmektedir (Ünal, 1989: 435).

7 Yakup Altan ve Ferhan Karaca, "Türk Metropoliten Şehir Yönetim Sistemindeki Değişime 6360 Sayılı Kanun'un Etkileri: Samsun Büyükşehir Belediyesi Örneği", Yönetim Bilimleri Dergisi, C. 14, S.28, 2016, ss. 553-584.

8 Yüksel Demirkaya ve Mesut Koç, "6360 sayılı Kanun ile Birlikte Mahalleye Dönüşen Köylerde Değişimin Katılım Açısından Muhtarlığa Etkisi: Menteşe ve Seydikemen İlçeleri Üzerine Bir Araştırma", Strategic Public Management Journal, C. 6, S. 3, 2017, ss. 124-149.

9 Mehmet Göküş ve Hakan Alpertürk, "6360 Sayılı Yasa ile Köy Yönetiminden Mahalle Yönetimine Geçiş Sonrası Etkin Hizmet Sunumuna İlişkin Muhtarların Görüşü: Silifke Köyleri Örneği", Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, S. 11, 2016, ss. 67-86.

10 Hale Biricikoğlu ve Duygu Duyar, "6360 Sayılı Yasa'nın Genişleyen Büyükşehir Belediyesi Hizmet Sınırının Etkinlik Ve Verimliliğe Etkisi Bağlamında Değerlendirmesi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği" Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 20, No. 4, 2015, ss. 369-393.

Verimlilik kavramını teknik anlamının yanında daha geniş anlamda tanımlayanlar da vardır. Buna göre verimlilik, ekonomik hedeflere ulaşmada kullanılan araçların etkinliğini ölçen bir kavramdır (Dalay, 2002: 131). Yani verimlilik, yalnızca bir orandan ibaret basit bir matematik işlemi değildir. Temel üretim kaynakları (işgücü, hammadde, malzeme, donanım) ve bunların bileşimi yanında kullanılan (Güçlü, 1995: 32); teknoloji, örgüt yapısı, çalışma ve yaşam koşulları ve günümüzde değer kazanan bilgi, zaman gibi birçok unsur da verimliliği etkilemektedir (Akal, 1992: 26).

Kamu kuruluşlarında girdi ve çıktılarının kesin değerler olarak saptanması mümkün değildir. Bu yüzden de kamu yönetiminde verimliliğin ölçülmesinde önemli güçlüklerle karşı karşıya kalınmaktadır (Orhan, 2006: 12-13). Özel sektörde elde edilen çıktının satışı noktasında verimlilik hesaplanabilirken kamu kesiminde bu mümkün olmamaktadır. Kamu kesiminde, bir örgütün girdisi ile kıyaslanacak çıktısı üzerindeki başarısı onun etkinliğini göstermektedir (Prokopenko, 1992: 33). Bu nedenle etkinlik kavramı kamu kesiminde önem kazanan bir kavram olmuştur. Kamu kesiminde “kâr amacı gütmeyen” çeşitli kamu ve özel örgütlerde (Ekinci ve Yılmaz, 2002: 35) hizmet ve malların üretiminde verimliliğin tam olarak ölçülememesi nedeniyle, verimliliği de kapsayan etkinlik kavramı tercih edilmiştir (Özer, 1997: 87; Orhan, 2006: 7). Etkinlik, “*bir örgütün tanımlanmış amaçlarına ve stratejik hedeflerine ulaşmak amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonucunda, bu amaç ve hedeflere ulaşma derecesini belirleyen bir performans boyutudur*” (Akal, 1992: 15; Kubalı, 1999: 39). Etkinlik hedeflenen bir faaliyetin “ne ölçüde başarıldığını” ve bu faaliyetin “planlanan etkisi” ile “gerçekleşen etkisi” arasındaki ilişkiyi göstermek için kullanılmaktadır. Etkinliğin temelinde yatan düşünce önceden belirlenen amaç ve hedeflerin, üretim süreci sonucunda elde edilen durum ile karşılaştırılmasıdır. Elde edilen durumun etkin olabilmesi için, bu durumun örgütün önceden belirlenmiş olan plan, program, amaç ve hedeflerine en iyi derecede yaklaşması gerekmektedir (Arslan, 2002).

İktisadi bir ölçüt olarak kullanılan etkinlik kavramı, “teknik etkinlik” ve “ekonomik etkinlik” gibi farklı biçimlerde ele alınırken, kamu yönetiminde “bir hizmetin vatandaşa zamanında ve beklentilere uygun olarak ulaştırılması” şeklinde ele alınmıştır (Biricikoğlu ve Duyar, 2015: 376). Kamu yönetiminde etkinlik hizmeti en iyi şekilde sunacak idari birime bırakılması anlamına gelmektedir. Etkinlik ölçütü tespitini iki şekilde anlamak gerekmektedir. Birincisi, mal ve hizmet üretimi merkezi idareye mi bırakılırsa daha etkin sonuç alınacaktır, yoksa mahalli idarelere bırakılması durumunda mı daha etkin olacaktır (Mutluer ve Erdoğan, 2009: 20). Kısaca etkinliğin hangi yönetim biriminde sağlanacağı, hizmetin türüne ve yönetim düzeyinin uygunluğuna bağlı olmaktadır (Sakinç, 2012: 146). Hizmetlerin paylaştırılmasında ölçek ekonomilerinden, toplum tercihlerinden ve hizmette yerellik ilkesinden yararlanıldığında etkinliğe ulaşılmasının daha kolay olacağı ileri sürülmektedir (Çetinkaya, 2014: 48).

Bu açıdan ele alındığında ölçek ekonomileri kavramı da etkinlik ve verimlilik ile alakalı bir kavramdır. Bir hizmetin üretim ölçeği genişledikçe toplam üretim ve maliyetler artarken, bunun aksi yönde ilave birim maliyet ve kişi başına düşen ortalama hizmet maliyetleri düşüyorsa buna ölçek ekonomileri denilmektedir. Ölçek ekonomileri, uzun dönem içerisinde ortalama maliyetlerde azalan bir durum göstermektedir (Eryılmaz,

2014: 177-192). Geniş ölçekli üretimler maliyetleri düşürdüğü gibi, küçük ölçekli birimler de maliyeti düşürebilmektedir. Burada önemli olan hizmetin faydasının yayıldığı alandır. Hizmetin faydası büyük bir alana yayılıyorsa üretimi büyük ölçekli düşünmek gerekmektedir. Ancak küçük ölçekli üretimlerde de hizmetin faydasının yayıldığı alan küçük bir bölge ile sınırlı kaldığından üretilen hizmetin kişi başına düşen maliyeti yine düşük olacaktır. Bu durumda büyük ölçekli üretimi gerektiren mal ve hizmetler merkezi idare tarafından, küçük ölçekli üretimler ise mahalli idareler tarafından sunulduğunda etkinlik en üst seviyeye ulaşabilecektir (Çetinkaya, 2014: 48-49).

Ölçek ekonomileri beraberinde optimal hizmet büyüklüğü kavramını da getirmektedir. Optimal hizmet büyüklüğü, kamu hizmeti sunumunda etkinliğin gerçekleşmesi için belli bir nüfus ve hizmet sunum alanına sahip olan yerel yönetim biriminin büyüklüğüdür (Topal, 2005: 450). Yerel yönetimlerin hizmet sundukları alanın optimal büyüklükte olması hizmetlerin etkin ve verimli yürütülmesinde temel nokta olarak düşünülmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2014: 252). Nüfus artışı, sanayileşme, ulaşım, çevre sorunları ve teknolojik gelişmeler kamu idarelerinin sundukları hizmetleri hem kapsam hem de ölçek olarak büyütülmüştür (Atmaca, 2013: 173). Günümüzde plansız-programsız uygulamalar nedeniyle kaynaklar daha çok israf edilmekte ve hizmetlerin kalitesi düşürülmektedir. Bu sebeple “kaynak israf etmeyen”, “kaliteli” ve “yeterli düzeyde” yerelde hizmet üreten yerel birimlerin kurulması için optimal hizmet alanının belirlenmesi gereği vardır (Ulusoy ve Akdemir, 2014: 252). Optimal hizmet büyüklüğünün belirlenmesinin yanında yerel düzeydeki hizmetlerin etkin ve verimli sunulabilmesi için, yerel yönetimler lehine yetki ve görev paylaşımının yapılması ve bu hizmetlerin yerel yönetimler tarafından sunulması gerekmektedir. Kaynakların ve görülecek hizmetlerin etkin ve verimli bir biçimde sunulabilmesi, bunların ancak yerel yönetimlere devredilmesiyle gerçekleşebileceği düşüncesi hizmette yerellik ilkesinin temelinde yatmaktadır (Zeyrekli ve Ekizceleroğlu, 2007: 32-43).

Konumuzla ilgili olan son kavram da hizmette yerellik ilkesidir. Hizmette yerellik ya da yerindelik ilkesi latin kökenli “subsidiarite” kelimesinden Türkçeye çevrilmiştir. İlke kısaca, “*kamu hizmetlerinin vatandaşa en yakın yönetim birimleri tarafından görülmesi*”dir (Arıkboğa, 2013: 81). İlkenin temel noktası hizmetlerin “yerinden” görülmesidir (Keleş, 1995: 4). Yani merkezi ve yerel düzeydeki çeşitli birimlerin stratejik durumlarına uygun olan hizmetleri sunmalarını esas almaktadır. Başka bir ifadeyle, hizmetlerin yürütülmesinde en iyi konumda ve koşullarda olan merkezi ve yerel yönetim birimlerinin sorumlu olmaları istenmektedir (Uçar, 2004: 100).

İlkenin temelindeki ana düşünce bir hizmeti en yakın birim yürütsün anlayışına dayanmaktadır (Yıldırım, 2014: 130). Ancak alt idari birimler kamu hizmetini hiç yerine getiremiyor ya da etkin ve verimli bir biçimde yerine getiremiyorsa, hizmet sunumunda bir üst birimin yetkilendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Merkezi yönetim bu idari basamakların en üstünde yer almaktadır (Kırışık, 2013: 3). İlkenin amacı bütün hizmetlerin merkezden planlanması, finanse edilmesi ve yürütülmesinin önüne geçilmesi, hizmetlerde etkinlik, tutumluluk ve verimliliğin artırılması (Yeter, 1992: 18), merkezleşmenin önüne geçilerek yerel birimlerin karar verme yetkilerinin genişletilmesi (Keleş, 1995: 5-6) ve yerel yönetimlerin güçlenmesinin sağlanmasıdır (Yıldırım, 2014: 130).

2. ÜLKEMİZDE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE YÖNETİMİ VE 6360 SAYILI KANUN

Ülkemizde kentlerin nüfus ve alan olarak hızla büyümeye başlaması, belediyelerin görevlerini yerine getirmede sıkıntılar yaşamasına neden olmuş, zamanla değişen ve gelişen illerin ihtiyaçları karşılamak belediyeler için güç hale gelmiştir. Değişen şartlar karşısında yeterli etkinliği sağlamadığı düşünülen belediyelerin dışında özel bir yönetim biçiminin kurulması zorunluluğu doğmuştur (Gürbüz, Yıldırım ve Belli, 2014: 115-116). 1982 Anayasa'nın 127. maddesinin 3. fıkrasındaki "*Büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir*" şeklindeki hükümlerle büyük kentlerde farklı yönetim biçimlerinin kurulması için gereken anayasal zemin oluşturulmuştur. Anayasa'nın bu maddesine dayanılarak 18.01.1984 yılında "2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun" ile büyükşehir belediyelerinin yetkili organlarının seçilme esasları belirlenmiş, yine aynı yıl yayımlanan 195 sayılı "Büyükşehirler Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'deki ilk büyükşehir belediyeleri bu KHK ile İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere üç büyük yerleşim yerinde kurulmuştur. Ancak bu KHK'nin yürürlükteki ömrü uzun olmamıştır. Bunun yerine 27.06.1984 tarih ve "3030 sayılı Büyükşehirler Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun" kabul edilmiştir. Kanun ile büyükşehir belediyelerin yönetim yapısı, hukuki durumları görev ve yetkileri düzenlenmiş, büyükşehirde o şehrin adıyla bir büyükşehir belediyesi, büyükşehir içindeki ilçelerde, ilçenin adını taşıyan ilçe belediyeleri kurulmuştur (3030 sayılı Kanun, 1984). Söz konusu Kanun'a göre, bir kentte büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için, belediye sınırı içinde birden fazla ilçenin bulunması gerekmektedir. Ayrıca Kanun'da büyükşehir kurulabilmesi için herhangi bir nüfus ölçütüne yer verilmiştir (İzci ve Turan, 2013: 123).

2000'li yıllara gelindiğinde büyükşehir belediye sayısı 16'ya ulaşmıştır. Bu yıllarla birlikte mevcut büyükşehir belediye kanununun uygulamalarında bazı eksiklikler ve sorunların bulunması ve özellikle Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde yerel yönetimlere daha fazla görev, yetki ve kaynak verilmesi için yapılan baskılar sonucunda (Kılınc, 2010: 73) etkin, verimli, vatandaş odaklı, hesap verebilen, katılımcı, şeffaf ve yerinden yönetim anlayışına (Çelikyay, 2014a: 8) dayalı büyükşehir belediye sisteminin kurulması için yeni bir kanuni düzenlemenin yapılması önem kazanmıştır. Bu beklentiler sonucunda, büyükşehir belediye yönetimlerinin yasal durumunu düzenleyen ve büyük yerleşim alanlarındaki hizmetlerin plânlı, programlı, etkin, verimli ve koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çıkarılmıştır. Kanun, büyükşehir belediyelerinin tanımını değiştirmiş ve büyükşehir ilçe belediyelerinin yanında ilk kademe belediyelerini de kabul etmiştir. Büyükşehir belediyelerinin kurulması konusunda maddi (somut) ölçütler getirilmiştir (Muratoğlu, 2015: 61). Kanunla büyükşehirler etrafında oluşan yeni kentsel alanların büyükşehirlerle bütünleştirilmesi sağlanmıştır. Büyükşehirlerin sınırları genişletilmiş ve bu kapsamda birçok küçük belediye kapatılmıştır (Arıkboğa, 2012: 7-8). 2008 yılından itibaren bu genişlemeden kaynaklanan bütünleşme sorunlarının çözümü üzerinde çalışılmış (Arıkboğa, 2013: 54) ve aynı yıl kabul edilen 5747 sayılı Kanun ile büyük ilçeler bölünme yoluyla ya da küçük beldeler birleştirilme yoluyla yeni ilçeler kurulmuştur Büyükşehir belediye sınırındaki ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilerek ya var

olan ilçe belediyelerine ya da yeni kurulan ilçe belediyelerine dahil edilmiştir. 2008 yılında yapılan bu düzenlemeyle de amaçlanan, belediyelerin daha ekonomik, etkin ve verimli çalışabilmelerini sağlamaktır (Bingöl, Yazıcı ve Büyükkakin, 2013: 41).

Büyükşehir belediyeleri hakkında yapılan son yasal düzenleme ise 2012 yılında yürürlüğe giren “6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”dur. Kanunun genel gerekçesine göre;

“Sanayileşme, ulaşım ve çevre gibi artan sorunların hizmet üretme kapasitesi ve yeterli mali kaynaktan yoksun küçük ölçekli mahalli idarelerce çözülmesi mümkün görünmemektedir. Bu durum, kaynakların etkin ve yerinde kullanımını engellemekte, küçük yerleşim birimlerinin yanı sıra nüfusun yoğun olduğu büyükşehirlerde de ciddi yönetim sorunlarına yol açmaktadır... Bu çerçevede yönetim, planlama ve koordinasyon açısından belediye sınırı mülki sınır olacak biçimde optimal ölçekte hizmet üretebilecek güçlü yerel yönetim yapılarının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.”

Gerekçede ifade edildiği üzere, yerel yönetimlerin yerine getirdiği kamu hizmetlerinde daha bütüncül bir anlayışın yerleştirilmesi (Biricikoğlu ve Duyar, 2015: 372), ölçek ekonomilerinden yararlanılarak kamusal harcamaların azaltılması ve sunulan hizmetlerin maliyetlerinde düşüşler amaçlanmaktadır (Gürbüz, Yıldırım ve Belli, 2014: 115). Bu Kanun ile birlikte büyükşehir teşkilatında idari yapıda, mali sistemde, siyasal coğrafyada, temsil ve katılımı, personel yapısında, hizmet sunumu ile imar ve planlama düzeninde önemli değişiklikler olmuş (İzci ve Turan, 2013) ve yerel yönetim sistemimize yeni bir bakış açısı kazandırılmıştır. 6360 sayılı Kanun’un yönetim sistemimiz içinde ortaya çıkarmış olduğu belli başlı değişiklikleri aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz:

- Nüfusu 750.000 geçen on dört ilde “Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Mardin, Muğla, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van ve Ordu”da il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş¹¹ ve 27 yeni ilçe kurulmuştur.
- Daha bütüncül bir yapının oluşturulması amacıyla (Biricikoğlu ve Duyar, 2015: 372) büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırı olacak şekilde genişletilmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin sınırları da ilçe sınırı olarak belirlenmiştir.
- Büyükşehir belediyeleri içindeki köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belde belediyeleri de belde ismiyle bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır. Düzenlemeyle orman köyleri ile diğer köyler arasında herhangi bir ayırım yapılmamıştır.
- Mevcut ve yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde il özel idareleri kaldırılmış ve 30 ilde “Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı” adında yeni bir kurum

11 Ordu ili, 13.03.2013 tarihli ve 28595 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6447 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” kapsamında büyükşehir olacak iller arasına dâhil edilmiştir.

kurulmuştur. Başkanlığın kurulmasındaki amaç; büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurumlarının yatırım ve hizmetlerinin verimli ve etkin sunulmasını, koordinasyonun sağlanması, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin uyum içinde yürütülmesi, gerekli hallerde merkezi yönetimin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmektir.

- Büyükşehir belediyesi kurulan illerde mahalli idare birlikleri kaldırılmış ve bu illerde bazı yerleşim yerlerinin isimleri değiştirilmiştir. Ayrıca büyükşehir belediyesi bulunan illerde bucak teşkilatları kaldırılmıştır. Ancak 2014 yılında çıkarılan 6552 sayılı Kanun'la bucak yönetimleri daha sonra tüm illerde kaldırılmıştır.

- Kanunla genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından ayrılan paylar büyükşehir belediyelerinde % 5'ten % 6'ya, büyükşehir ilçe belediyelerinde % 2,5'ten % 4,5'e arttırılmıştır. Büyükşehir belediyelerine ayrılan bu % 6'lık payın % 60'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesine aktarılırken, kalan % 40'lık bölümü bir havuzda toplayarak % 70'i nüfusa, % 30'u yüzölçümü esasına göre büyükşehir belediyeleri arasında paylaşılır. Büyükşehir ilçe belediyelerine verilen % 4,5'lik payın % 90'nı ilçelerin nüfus oranına göre %10'u ise ilçelerin yüz ölçüme göre dağıtılmaktadır. Ayrılan paylar İl özel idarelerinde % 1,5'den % 0,5'e ve diğer belediyelerde ise % 2,85'ten % 1,50'ye kadar düşürülmüştür.

- Kanun sonrasında büyükşehir sınırları içinde köyken mahalle haline dönüşen yerlerde yaşayanlara "1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu" gereğince emlak vergisi ve 2462 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğine çevre-temizlik vergisi, harç ve katılım payları ödeme zorunluluğu getirilmiştir. Ancak Kanun, bu vergi, harç ve katılım paylarının alınmasını için bir geçiş süreci öngörerek beş yıl boyunca bu payların alınmayacağı belirtilmiştir.

30 ilin büyükşehir olmasıyla birlikte, toplam ülke nüfusunun %77'si büyükşehirlerde yaşar hale gelmiştir. Kanunla il özel idarelerinin % 37'si, belediyelerin % 55'i ve köylerin % 49'u ortadan kaldırılmıştır. Sonuç itibarıyla 6360 sayılı Kanun ülkemizin yerel yönetim sistemi için önemli bir değişim meydana getirmiştir (Karasu, 2013: 3).

Kanun, yürürlüğe girdiği günden bu yana olumlu ve olumsuz açıdan birçok değerlendirme yapılmıştır. Kanun'un genel gerekçesinde kamu hizmetlerinin sunumunda etkinlik ve verimlilik ile optimal hizmet büyüklüğü arasında bir ilişki olduğu belirtilmekte ve bu ölçek ekonomileri ile ilişkilendirilmektedir. Kanunla büyükşehir alanının il mülki sınıra kadar genişletilmesinin hizmet sunumunun tek merkezden yürütülmesini sağlayacağı ve bu sayede ölçek ekonomilerinden yararlanılarak hizmetlerde etkinlik ve verimliliği arttıracığı, daha az kaynakla daha çok ve kaliteli hizmetlerin sunulacağı ifade edilmektedir (Yıldırım, Gül ve Akın, 2015: 217).

Ayrıca geniş ölçekte hizmet üretecek olan büyükşehir belediyelerinin gelişmiş teknolojilerle donatılarak burada nitelikli teknik personel istihdam edilerek iş gücünün uzmanlaştırılacağı ve böylece verimlilik artışı sağlanacağı düşünülmektedir.

Koordinasyon ve bütünlük içerisinde yürütülmesi gereken yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin sunumunda etkinlik ve verimlilik sağlanacağı ifade edilmektedir (Bingöl, Yazıcı ve Büyükakın, 2013: 44).

6360 sayılı Kanun ilk çıktığı yıllarda Kanun'a yönelik yukarıda ifade edilen olumlu görüşler yanında önemli ölçüde eleştirilerin de bulunduğu görülmektedir. Hizmet sınırının il mülki sınırına kadar genişlemesinin hizmetlerde etkinlik ve verimliliği sağlamayacağı tam tersi bir durumun ortaya çıkacağı ileri sürülmektedir. Bu konudaki temel eleştiriler şehir yönetimi için uzmanlaşmış olan büyükşehir belediyelerinin kırsal alanlara (özellikle de dağ köylerine) hizmet vermesinin ve mahallesi statüsüne geçen köy halkının nelere ihtiyacı olduğunu (yol, çeşme, ahır, mera vb) onlarca kilometre uzaklıktaki bir yönetim biriminin tespit etmesinin zor olacağı noktasında toplanmaktadır (Genç, 2014: 8). Ayrıca il özel idareleri, köyler ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilmesi, belediyelerin öncelik vereceği alanların kentler olmasında dolayı kırsal alanda yer alan sorunların daha da derinleşmesine neden olabilecektir. Özellikle köy tüzel kişiliklerin kaldırılması sebebiyle mahalleye dönüştürülen yerlerde verilecek yerel hizmetlerin, şehirle mukayese edildiğinde öncelik sıralamalarında oldukça gerilerde olacağı ve bundan dolayı hizmet almada ciddi eşitsizliklerin ortaya çıkabileceği belirtilmektedir (Karaaslan, 2012-2013: 150; Derdiman, 2012: 73).

Kanun'un merkezin yerel yönetimler üzerindeki gücünün yoğunlaşarak merkeziyetçiliğini arttırdığı; yerel yönetimlerin en temel niteliği olan "katılımcılık" ve "demokratikleşme" açısından yetersiz kaldığı, yerel yönetimlerin özerkliği, hizmetlerin yerindeliği gibi evrensel ilkeleri geri plana iterek şeffaflık ve hesap verilebilirlik gibi ilkelere değinmediği Kanun'a yöneltilen diğer eleştiriler olarak karşımıza çıkmaktadır (Günel, Atvur ve Dernek, 2014: 55-68). Asıl amaçlananın yerel birimlere daha fazla yetki aktarmak iken, yerelde merkezi bir birimin güçlendirilmesinin söz konusu olduğu ifade edilmektedir (Yıldırım, 2014: 139). Vatandaşa yakın yerel birimlerin kapatılmasıyla vatandaşın yerel düzeydeki karar süreçlerine katılma kanallarının ortadan kalktığı ve bunun sonucunda vatandaşın yerel düzeydeki yönetim ve politika alanlarına karşı yabancılaşmasının daha da artacağı ileri sürülmektedir (Ersoy, 2013).

3. SAKARYA İLİ KOCAALİ İLÇESİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

3.1 Araştırmanın Amacı

6360 sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle birlikte ortaya çıkan değişiklikler içinde en dikkat çeken, il özel idarelerinin kaldırılması ve büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırı olarak belirlenmesidir. Yukarıda da ifade edildiği gibi Kanun'un bu düzenlemesiyle amaçlanan, hizmet sunumunun tek merkezden yürütülmesi, bu sayede ölçek ekonomilerinden yararlanılarak, kamu maliyetlerinin düşürülmesi ve böylece hizmetlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanmasıdır. Ancak söz konusu düzenleme sadece etkinlik ve verimlilik ilkeleri açısından değil hizmette yerellik ilkesi açısından da önemli etkiler yaratmaktadır.

Araştırmanın temel amacı, 6360 sayılı Kanun ile genişleyen büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırının, hizmetlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanması ile hizmette yerellik ilkesine olan etkilerini Sakarya İli Kocaali ilçesi ölçeğinde değerlendirmektir. Bu çerçevede çalışmada temelde iki soruya cevap aranmak istenmektedir. Bu sorulardan birincisi, daha önce ilçe belediyesi ve il özel idaresi tarafından sunulan hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından daha etkin ve verimli olarak yerine getirilip getirilmediği; ikincisi ise, karar alma sürecinin mekânsal olarak vatandaşa daha uzak bir yönetsel birime geçmesinin katılımcılık açısından pratikte bir takım sorunlara sebep olup olmadığıdır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Sakarya il sınırları içinde yer alan Kocaali ilçesi oluşturmaktadır. 6360 sayılı Kanun öncesinde 10 ilçe ve yaklaşık 650.000 kişilik bir alana hizmet veren Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Kanun sonrasında 16 ilçeye ve yaklaşık 977.000 kişilik bir alana hizmet vermeye başlamıştır (www.tuik.gov.tr, 2013). Kanun öncesinde hizmet sınırında “Adapazarı, Akyazı, Erenler, Ferizli, Hendek, Karapürçek, Sapanca, Arifiye ve Serdivan” ilçeleri bulunurken Kanun’un yürürlüğe girmesinden sonra bu sınırlara “Geyve, Karasu, Kaynarca, Kocaali, Pamukova ve Taraklı” ilçeleri dahil olmuştur (Biricikoğlu ve Duyar, 2015: 379).

Araştırma evreninin Kocaali ilçesi olarak seçilmesinin nedeni, Tablo 1’de de görüldüğü gibi, söz konusu ilçenin, Sakarya il merkezine en uzak ilçe olmasıdır. Literatürde büyükşehir belediyelerinin kendisine mekânsal olarak uzak olan birimlere etkin ve verimli hizmet götüremeyeceği aynı zamanda burada yaşayan vatandaşların büyükşehir belediyelerine ulaşmada sorunlar yaşayacağı ileri sürülmekteydi. Bu nedenle Sakarya Büyükşehir Belediyesine en uzak ilçe araştırmanın evreni olarak seçilmiştir.

Tablo 1: Sakarya İlçelerinin Nüfus ve Uzaklıkları

İlçeler	Nüfus	İl Merkezine Uzaklık (KM)
Adapazarı	274.898	Merkez ilçe
Akyazı	86.704	31
Arifiye	40.568	9
Erenler	83.984	2
Ferizli	25.386	24
Geyve	48.496	35
Hendek	80.264	37
Karapürçek	12.578	27
Karasu	61.533	55
Kaynarca	23.626	35
Kocaali	20.878	73
Pamukova	28.955	43
Sapanca	40.045	18
Serdivan	128.121	4
Söğütü	14.031	20
Taraklı	6.881	67
TOPLAM	976,948	

Kaynak: Nüfus İstatistikleri (www.tuik.gov.tr, 2013); İl merkezine yakınlık (www.sakarya.bel.tr, 2017).

Kocaali ilçesi Sakarya'nın kuzeyinde Karadeniz sahilinde yer alan ve 30,000'e ulaşan nüfusuyla yıllara göre büyüklük gösteren bir ilçedir. Doğusunda Düzce'nin Akçakoca ilçesi, **güneyinde Hendek** ve batısında Karasu ilçeleri yer almaktadır. Kocaali ilçesi 1954 yılına kadar Karasu ilçesine bağlı bir köy iken, 1954 yılında bucak ve 1987 yılında ilçe olmuştur. İlçede 1956 yılında ilk belediye teşkilatı kurulmuştur. Bugün Kocaali Belediyesi 315 km² alana hizmet sunmaktadır (www.kocaali.bel.tr, 2017).

6360 sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle birlikte Kocaali ilçesindeki 29 köyün tüzel kişiliği kaldırılarak mahalle haline dönüştürülmüştür. Dönüştürülen mahallelerle birlikte ilçedeki toplam mahalle sayısı 37 olmuştur. Ancak ilçede "Melen Barajı ve Hidroelektrik Santrali"nin kurulması sebebiyle Beyler, Çobansayfant, Karalar ve Ortaköy mahalleri boşaltılmıştır. Boşaltılan mahalleler sonucunda ilçede toplamda 33 mahalle varlığına devam etmektedir. Bugün varlığını sürdüren 33 mahalle içinde Kanun sonrasında mahalle olan alanların sayısı 25'dir.

Tablo 2: Kocaali İlçesinin Mahalle Nüfusu ve Uzaklıkları

Mahalleler	Nüfus	İlçeye Uzaklık (km) ¹	6360 Kanun Sonrası Mahalleye Dönüşenler
Açmabaşı	279	18	X
Ağalar	1.855	-	
Akpınar	317	12	X
Aktaş	189	22	X
Alandere	1.453	-	
Aydoğan	114	17	X
Bezirgan	132	15	X
Caferiye	378	7	X
Çakmaklı	148	18	X
Çukurköy	240	7	X
Demiraçma	452	15	X
Görelle	196	20	X
Gümüşoluk	1.339	10	X
Hızar	738	-	
Kadıköy	446	6	X
Karapelit	260	9	X
Karşı	1.271	-	
Kestanepınar	560	16	X
Kızılızüm	73	27	X
Kirazlı	1.003	10	X
Koğutpelit	312	9	X
Kozluk	269	16	X
Köyveri	34	17	X
Küplük	68	21	X
Melen	239	12	X
Merkez	1.919	-	
Selahiye	118	5	X
Süngüt	191	25	X
Şerbetpınar	635	14	X
Yalı	1.530	-	
Yalpankaya	258	17	X
Yanıksayvant	238	20	
Yayla	1.394	-	

Kaynak:2016 yılına ait nüfus sayıları (www.nufusune.com, .2017), İlçeye uzaklık (www.yerelnet.org.tr, 2017).

Kocaali ilçesinde yapılan araştırma iki farklı grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Birinci grup, Kocaali Belediyesi'nde görev yapan yöneticilerden¹² oluşmaktadır. Kocaali Belediyesi'nde Fen İşleri Müdürlüğü, Mali İşler Müdürlüğü, Yazı İşleri Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Çevre ve Koruma Kontrol Müdürlüğü ve Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü olmak üzere 6 müdürlük bulunmaktadır. Ancak çalışmanın yapıldığı dönemde iki müdürlüğün aynı kişi tarafından yönetilmesinden dolayı 5 birim amirinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca idari hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu iki başkan yardımcısı da dikkate alındığında 7 yöneticinin bulunduğu görülmektedir. Çalışmada 7 kişinin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak iki birim amirinin o dönemde çeşitli nedenlerden dolayı (yıllık izin vb.) belediyede bulunmamasından dolayı 5 yönetici çalışmaya dahil edilmiştir.

İkinci grupta yer alanlar ise, 6360 sayılı Kanun öncesinde köy statüsünde olup, Kanun'dan sonra mahalleye dönüşen yerlerde bulunan mahalle muhtarlarıdır. Yukarıda da ifade edildiği gibi, Kanun sonrasında Kocaali ilçesinde 25 köy mahalleye dönüşmüştür. 25 mahalleden Kocaali ilçe merkezine olan uzaklıkları dikkate alınarak 10 mahalle seçilmiş ve bu mahallelerin muhtarları çalışmamıza dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen mahalleler; Aydoğan, Bezirgan, Görele, Gümüşoluk, Kestanepınar, Kızılızüm, Kozluk, Küplük, Süngüt ve Yalpankaya mahalleleridir. Araştırmanın örnekleminde 15 muhtara ulaşılmaya hedeflenmiştir. Ancak muhtarların mahallede bulunmaması ya da hastalık gibi sebeplerden dolayı bu sayıya ulaşılamamıştır.

3.3 Araştırmada Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Araştırmada “yarı yapılandırılmış (standartlaştırılmış) mülakat”¹³ tekniği uygulanmıştır. Bu çerçevede Kocaali Belediyesi'nde görev yapan yöneticiler ve mahalle muhtarları için ayrı mülakat formları hazırlanmıştır¹⁴. Ancak mülakatın seyri doğrultusunda hem yöneticilere hem de mahalle muhtarlarına farklı sorular da sorulmuştur. Bu sorular sayesinde hem konu hakkında daha fazla bilgi alınmış hem de örnekler verilmesi sağlanmıştır. Katılımcıların izni doğrultusunda mülakatta ses kaydı alınmıştır. Ses kaydı istemeyen katılımcılar için mülakat esnasında yazılı şekilde not tutulmuştur. Mülakatlar tamamlandıktan sonra ses kayıtları yazılı doküman haline getirilmiş ve sonrasında elde edilen bulgular analiz edilmiştir.

Mülakatlar 28 Şubat 2017- 19 Mart 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Öncelikli olarak katılımcılar telefonla aranarak çalışma hakkında bilgi verilmiş ve randevular talep edilmiştir. Belirlenen günde önce Kocaali Belediyesi yöneticileri, sonrasında mahalle muhtarları ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular “betimsel analiz

12 Yöneticiden kastedilen, belediyede çalışan birim amirleri ve başkan yardımcılarıdır. Belediye başkanı, seçimle göreve gelmesinden dolayı araştırmaya dahil edilmemiştir.

13 Bu yöntem, önceden belirlenmiş bir dizi sorunun sorulmasına dayanır. Bu sorular her katılımcıya sistematik ve tutarlı olarak sorulur ancak görüşmenin seyrine göre görüşmecilerin bunların dışına çıkma özgürlüğü bulunmaktadır. Görüşmeciler bu sorulara verdikleri cevapları derinleştirirler (Berg ve Lune, 2015: 136).

14 Mülakat soruları hazırlanırken literatürdeki benzer bir çalışmadan esinlenerek sorular hazırlanmıştır. Hale Biricikoğlu ve Duygu Demiroğlu'nun birlikte yazmış olduğu “6360 Sayılı Yasa'nın Genişleyen Büyükşehir Belediyesi Hizmet Sınırının Etkinlik ve Verimliliğe Etkisi Bağlamında Değerlendirilmesi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği” adlı makaledeki soruların çalışma için hazırlanan sorularda etkisi olmuştur. Ancak çalışmada, bu çalışmada bulunmayan farklı sorular da bulunmaktadır.

yöntemi” kullanılarak değerlendirilmiştir¹⁵.

3.4 Araştırmanın Sınırlılığı

Çalışma Kocaeli ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen verilerin Kocaeli ilçesi için olduğu, Sakarya'nın tüm ilçeleri ya da Türkiye için genelleştirilemeyeceği ifade edilmelidir. Ayrıca mülakat yapılan kişilerin sorulara samimi cevaplar verdikleri varsayılarak değerlendirme yapılmıştır.

3.5 Araştırmanın Bulguları

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara yer verilirken öncelikli olarak araştırmaya katılanlara ilişkin demografik bulgulardan bahsedilecektir. Daha sonra ise, katılımcıların Kanun'a yönelik genel değerlendirmeleri, Kanun'un etkinlik-verimlilik ilkelerine olan etkileri, mali açıdan ortaya çıkan etkileri ve hizmette yerellik ilkesine olan etkilerine ilişkin değerlendirmeler aktarılacaktır.

3.5.1 Demografik Bulgular

Araştırmaya ilişkin demografik bulgulardan araştırmaya katılanların görev süreleri konumuz açısından önem arz etmektedir. Katılımcıların görev sürelerini gösteren tablo aşağıda yer almaktadır. Yüz yüze yaptığımız görüşmelerde, katılımcıların önemli bir kısmının 6360 sayılı Kanun'un öncesi ve sonrasını karşılaştırma imkânının olduğu bir deneyime sahip bulunduğu görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Görev Süreleri

Görev Süreleri	Yönetici	Muhtar
1-10	2	7
11-21	1	2
22 yıl ve üzeri	2	1

3.5.2 Kanun'un Genel Olarak Değerlendirilmesi

Mülakatta yöneticilere “6360 sayılı Kanun'u genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz? Kanunla meydana gelen değişikliklerin hizmete olan etkisi nasıldır?” sorusu yöneltilmiştir. 15 Betimsel analiz yöntemi, elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır. Bu analiz yönteminde görüşülen ya da gözlemlenen kişilerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık başvurulur. Burada amaçlanan elde edilen bulguları düzenlemek ve yorumlayarak okuyucuya sunmaktır. Bu kapsamda veriler, önce sistematik ve açık bir şekilde betimlenmektedir. Daha sonra bu betimlemeler açıklanır, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri içinde irdelenir ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 239-240; Türkdoğan ve Gökçe, 2015: 246).

Yöneticilerin büyük bölümünün Kanun'a olumlu yönde yaklaştığı görülmektedir. Buna göre Kanun, yönetimi tek elde toplamış ve bu sayede kaynakların etkin ve verimli kullanımına katkı sağlamıştır. 1 yönetici Kanun'un yeni ve geçiş sürecinde olmasından kaynaklı aksayan yönlerinin olduğu ve geçiş süreci tamamlandığında bu aksayan yönlerinin düzeleceğini düşünmektedirler. Kanun'u olumlu açıdan ele alan yöneticilerden birinin değerlendirmesine göre;

“Büyükşehir belediyesiyle beraber hem karar alma süreciniz çok kısaldı, mesela şuradan yolu şu şekilde açacağım. Bu önceden karar alma mekanizması uzun sürüyordu. Şimdide çok kısa. Daha koordinasyonlu, daha hızlı hemen büyükşehirden mesela bunun il genel meclisine girmesine ya da şuradan buradan çıkmasına gerek yok, yani yol işleri daire başkanından ya da büyükşehir belediye başkanlığının talimatıyla çıktığı zaman belki ikinci gün orada makine ekipman hazır. Daha hızlı ve daha etkin. Yani büyükşehir belediye Kanununun en büyük etkisi bu.”

Sadece bir yöneticinin Kanun'u genel olarak olumsuz değerlendirdiği görülmektedir. Kanun'un ilçe belediyelerini hem yetki hem de mali yönden olumsuz yönde etkilediği, yetkilerin büyükşehir belediyesinde toplanmasından kaynaklı sıkıntıların olduğu ve hizmetlerin sunumunda etkin ve verimli olunmadığı ifade edilmiştir.

3.5.3 Kanun'un Etkinlik-Verimlilik Açısından Değerlendirilmesi

Kanun'un hizmetlerin etkinliği ve verimliliğine olan etkisinin değerlendirilmesi açısından yöneticilere 3, muhtarlara 1 soru sorulmuştur. Yöneticilere bu konuda sorulan ilk soru “Büyükşehir belediyeleri, 6360 sayılı Kanun ile hizmet alanlarının büyümesi sonucunda ilçe belediyelerine göre hizmetleri daha etkin ve verimli sunmakta mıdır?” şeklindedir. Bu soruyla amaçlanan kanun sonrasında hem yetkileri artan hem de hizmet alanı genişleyen büyükşehir belediyelerinin hizmetleri sunmadaki etkinliğini ve verimliliğini değerlendirmeye çalışmaktır.

Yöneticiler büyükşehir belediyelerinin hizmet alanı bakımından genişlemesinin, kanun öncesine oranla, hizmetlerin daha etkin ve verimli yürütülmesine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Özellikle büyükşehir belediyelerini kapatılan il özel idareleri ile karşılaştıran yöneticiler hizmetler konusunda büyükşehir belediyelerinin daha hızlı ve etkin olduğunu düşünmektedirler. Bu konuda bir yöneticinin değerlendirmesi dikkat çekicidir;

“Büyükşehir belediyesi hizmetlerde verimli. Mesela 26 köyün kışın kar yağdığı zaman yani yolların açılması hususunda belediyeler daha iyi hizmet veriyor. Özellikle özel idareden, özel idare Adapazarı'ndan kalkıp gelene kadar buradan belediye zaten gidiyor, açıyor yollarını. Yani o yönden çok etkin. Her şey yerinden hazır, yerinden hareket ediyor. Belediyeyi şimdi ne yapıyor köylerde muhtarlar var, alo diyor biz buradan kepçe görevlendiriyoruz. Hatta o kış ilk deneyiminde, köylerden bize köy muhtarları oradan yaşayan insanlar söylüyor bunu. Daha önceden 1 hafta sonra açılıyordu köy ama şimdi hemen açılıyor.”

Bazı yöneticiler özellikle büyük maliyet gerektiren projelerin büyükşehir belediyesi tarafından sunulmasının hem ilin hem de ilçenin kalkınması bakımından önemli olduğunu belirtmektedir. Büyükşehir belediyelerinin, ilçe belediyelerinin bütçesinin yetmediği alanlardaki projeleri üstlenmesinin hizmetlerin daha hızlı, etkin ve verimli sunulmasını sağladığı ifade edilmektedir. Ayrıca büyükşehir belediyelerinin ortak tesis alanları kurarak ilçe belediyeleri üzerindeki yükü aldığı da belirtilmektedir.

“Bazı projeler ortak. Bakın kazancınıza bakın. Önceden olsa Kocaali önceden kendisi yapacak, Karasu kendisi yapacak. Ama her yer büyükşehirden sonra planlamasını ona göre yapıyor. Nasılsa bütün yatırımlar ondan gidiyor... Bir bakıyorsunuz son iki yıl içinde yapılan yatırım 200 milyonu bulmuş. Kocaali'nin bütçesi son gerçekleşmiş bütçesi 15 milyon. 15 milyonla bu belediye kanalizasyon mu yapsın? Kanalizasyon arıtma tesisi mi yapsın? Bunlar çok büyük yatırımlar, pahalı yatırımlar, yapması mümkün değil. Ama büyükşehir bunları çok rahat yapabiliyor...”

Kanunun genel gerekçesinde “Belli bir coğrafi alanda çok sayıda yerel yönetimin yetkili olması halinde planlama ve koordinasyonun sağlanamayışı ve ölçek ekonomisinden yeterince yararlanılamaması nedeniyle kaynak israfına yol açılmasından dolayı büyükşehirlere ihtiyaç vardır.” denilmektedir. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde, büyükşehir belediyesinin ilçeler arasında sunduğu hizmetlerin Kanun'un genel gerekçesi ile uyumlu olduğu söylenebilir. Büyükşehir belediyesinin ilçeler arası ortak tesis alanları kurmasının hem maliyet hem de bütüncül hizmet sunumu açısından etkili olduğu ve kaynak israfının önüne geçilmesinin sağlandığı görülmektedir.

Mülakatta yöneticilere yöneltilen diğer bir soru “Büyükşehir belediyeleri ilçelerdeki kırsal alanların hizmet taleplerini karşılayabiliyor mu? Bu konuda ortaya çıkan sorular var mı? şeklindedir. Kanun sonrasında kaldırılan il özel idarelerinin görev alanları büyükşehir belediyelerine devredilmiştir. Bu soruyla amaçlanan büyükşehir belediyelerinin, yeni hizmet alanı olan kırsal alanların taleplerini karşılama noktasında etkin ve verimli olup olmadığını değerlendirmeye çalışmaktır.

1 yönetici büyükşehir belediyesinin geçmişe göre kırsal alanların taleplerini karşılamada etkin ve verimli olduğunu düşünmektedir. Yıllarca hizmet görmemiş alanların bu Kanun sonrasında hizmet gördüğünü ifade eden yöneticiye göre;

“Belki de 15-20 yıllık hizmet görmemiş köyler şu anda hizmet görüyor. İl özel idaresinden hizmet görmemiş. ..En azından çöpünü topluyor. İl özel idaresinin olduğu zaman böyle bir şey yoktu. Orada çöp yığınları oluşurdu. İşte köylü bir yere götürüyordu, yığıyorlardı, yakıyorlardı. Yasa öncesinde bu şekildeydi. İl özel idaresinin köylere gidip çöp toplayıp bunu çöp arıtma tesisine götürme şansı yok. Şu anda sen Kocaali Belediyesi olarak sen iki üç günde bir servisle çıkıp çöp topluyorsun. Katı atık tesisine götürüyorsun. Bunlar önemli gelişmeler yani. Hatta bu birebir yansıyor. Halka da yansıyor. Ben gelecekte çok daha uygun olacağı kanaatindeyim...”

1 yöneticinin görüşü ise muhtemel eksikliklere rağmen genel olarak kırsal alanların

taleplerinin büyükşehir belediyesi tarafından karşılandığı üzerinedir. Başka bir yönetici ise kırsal alanların hizmet taleplerinin karşılanmasının büyükşehir tarafından ilçe belediyesine bırakıldığını ifade etmektedir. Bu durumun yeterli bütçesi olmayan ilçe belediyesine ek maliyet getirdiğini belirtmekte, 2 yönetici de büyükşehir belediyesinin diğer ilçelere öncelik verdiği, Kocaali ve Kocaali'nin kırsal alanlarının taleplerinin geri plana itildiğini düşünmektedir.

“Şimdi köyler bize bağlanınca 29 tane köyümüz var. Bu 29 tane köyün genel şeyini büyükşehir karşılaması lazım ama bu konuda çoğu bize yükleniyor. Yani köy yatırımlarında olsun köylerdeki bütün isteklerde vatandaşın talebini çoğunu bizim belediye karşılıyor. Bu konuda büyükşehir bizi şey yapıyor ama gene de bir türlü götürüyoruz. Bizim bütçemiz bu arada biraz daha şeye nazaran (geçmişe) daha çok para harcıyoruz. Sıkıntıya düşüyoruz.”

Kocaali Belediyesinde çalışan yöneticilere bu konu ile ilgili yöneltilen bir diğer soru da *“Büyükşehir belediyeleri ilçe belediyelerinin taleplerini zamanında ve etkin olarak karşılayabiliyor mu?”* şeklindedir.

1 yönetici, büyükşehir belediyesinin acil olmayan talepleri belirli periyotlara ayırarak karşılama eğiliminde oldukları ve bu durumun ilçe belediyesi açısından sıkıntı yarattığını ifade etmektedir. Geri dönüşlerin hızlı olmamasının sebebinin ise ilçe sayısının çok olmasından kaynaklandığını ileri sürmektedir. 1 yönetici de, ilçe belediyesinin görüşü dikkate alınmadan yapılan hizmetlerin olduğunu ifade etmekte, özellikle Kanun sonrasında büyükşehir belediyesinin hizmet alanına giren ilçelerde bu tür sorunların olduğunu düşünmektedir. Büyükşehir belediyesinin yıllarca hizmet verdiği ilçelerle kıyaslandığında yeni ilçelerin zaten geride olduğunu ve büyükşehir belediyesinin önceliğinin bu ilçelere vermesi gerektiğini ifade etmektedir. 1 yönetici ise büyükşehir belediyesinin hizmet sunmada öncelikle kendi alanını koruduğunu ilçe belediyesinin taleplerinin çözüme ulaştırılmasında istekli davranmadığını düşünmektedir.

“Büyükşehir belediyeleri çözüme ulaşamıyor. Kanun var da kanun ne yapsın hizmet yapılmıyor. Devlet kanunu çıkarmış koymuş ortaya. Sen diyor ona göre hızlandır diyor. Büyükşehir kendi alanını koruyor.”

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde, yöneticilerin taleplerini iletmede bir sıkıntı yaşamadıkları ancak büyükşehir belediyesinin taleplere geri dönüşünde bazı sorunlar olduğu görülmektedir. Yöneticilerin geneli ilçe belediyesinin karşılayamadığı ya da büyükşehir belediyesinin yetki alanına giren hizmetler için taleplerde bulduklarını, ancak bu taleplerin karşılanmasının zamanında olmadığını ifade etmişlerdir. Vatandaşın ya da ilçe belediyesinin büyükşehir belediyesinden bazı talepleri olduğunda, bu taleplerin karşılanmasının belli periyotlara ayrıldığı görülmektedir.

Konu ile ilgili olarak mahalle muhtarlarına da *“Önceki kanunda köyün ihtiyaç ve beklentileri muhtar, ihtiyar meclisi, il özel idaresi ya da kaymakam tarafından yürütülürken, yeni Kanun’la bu işlerin belediyelere bırakılması hizmetlere etkinlik ve verimlilik açısından nasıl bir etkisi olmuştur? Bu Kanundan sonra hizmetlerin eskiye*

göre daha etkin ve verimli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur.

Mülakatta 6 muhtarın büyükşehir belediyesinin hizmet sunumundan memnun olduğu görülmektedir. Hizmetlerin Kanun öncesine göre etkin ve verimli olduğunu, aksayan yönleri olsa da geçiş sürecinin tamamlanmasıyla bu aksaklıkların giderileceğini düşünmektedirler.

“Şu anda bu süreç yeni başladı. Büyükşehir belediyesini iyi görüyorum. Özel idareden iyi görüyorum. Eskiye göre belediye daha iyi şu anda. Kıyaslama yaparsam belediyelerin şu anda daha üstün başarılı daha da ileri gideceğini zannediyorum. İyi olacağı, yani başarılı. İleriye doğru. Her şey yerli yerine oturunca tabii.”

“Hizmetin dönüşü iyi, çokta mükemmel demeyelim çünkü yeni başladı. Adam nereye yetişecek. Sakarya da 665 muhtarız biz. Bir anda bir şey istenmez. Çünkü geçit dönemi bu. Geçitten geçerken bile adam sallanıyor, zor geçiyor. Bunlar doğal şeyler.”

Diğer yandan kapanan il özel idaresinin hizmet sunmada büyükşehir belediyesinden daha etkin ve verimli olduğunu düşünen muhtarlar da bulunmaktadır. İl özel idaresi zamanında daha iyi hizmet aldıklarını söyleyen 4 muhtar, Kanun sonrasında özellikle yol olarak çok sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Hizmet talep ettikleri halde geri dönüş alamadıklarını söyleyen muhtarlar Kanun öncesinde daha iyi durumda olduklarını belirtmişlerdir.

“.....yolu üç senedir büyükşehir tarafından yapılacak. Gördüğümüz gibi üç senedir bir şey yok. Mahalle araları ilçe belediyesini ilgilendiren yerler ellerinden geldiği kadar yapıyorlar. Büyükşehirdeki sıkıntımız gelip ölçüp bu yıl yapacağız dediği yolları üç yıldan beri kepçe dahi yollamadılar. Şu anda özellikle Büyükşehir il özel idaresinin yanından geçemez hizmet olarak. Yani biz hizmet bizim ayağımıza gelir zannettik. Kocaali Belediyesi'ne geçmemizde falan. Daha çok zorlaştık. Biz önceden il özel idareye gittiğimizde sıkıntılarımızı söylüyorduk. Bir hafta on gün içinde muhakkak bir karşılığını alıyorduk. Ama olur ama olmaz.”

Ayrıca 2 muhtar da büyükşehir belediyesinin Kocaali ilçesine ve belediyesine üvey evlat muamelesi yaptığını düşünmektedir. Kanun sonrasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet alanına giren ilçelerle kıyaslamalar yaparak Kocaali'nin bu ilçelere göre hizmet almada sorun yaşadığını dile getirmişlerdir.

“Büyükşehir belediyesinin Kocaali Belediyesi'ne üvey evlat muamelesi yaptığını düşünüyorum. Kocaali'de çok şeyini alamıyor hizmetini büyükşehirden. Ben onu da biliyorum mesela Taraklı'ya Geyve'ye Pamukova'ya daha fazla ön plana çıkardılar. Çok eskiden bizim buralar ön plana çıkardı. Özellikle Taraklı'nın bir turizme açılma olayı falan var. Biz de bunları internetten falan takip ediyoruz. Her gün Taraklı'da çalışma var, kim çalışıyor büyükşehir çalışıyor. Biz bunu görüyoruz. Ee bu üvey evlat muamelesi değil de ne? Bizden oyu dibine kadar alırsınız büyükşehir olarak. Ama bunun da karşılığını çok değil.”

Mülakatta dikkat çeken önemli noktalardan biri de, muhtarların informal ilişkiler ağı üzerinde durmasıdır. Hizmetlerin sunumunda bu ilişkiler ağının önemli olduğu görülmektedir. İl özel idaresi ya da büyükşehir belediyesi ile informal ilişkiler kurmuş muhtarların, hizmetleri daha hızlı aldığı cevaplarda dikkat çeken ayrıntı olmuştur. 3 muhtar il özel idaresiyle bu ilişkiyi kurmaları sonucunda köy hizmetlerinin hemen sunulmasını sağladıkları, ancak Kanun sonrasında büyükşehir belediyesiyle bu ilişki ağının kurulamaması nedeniyle hizmetleri alma noktasında sıkıntı yaşadıklarını söylemektedirler. Verilen cevaplarda büyükşehir belediyesiyle informal ilişkiler kurmuş muhtarların temel hizmetleri aldığı ifade edilmektedir. Bu husustan kaynaklı mahalleler arasında farklılıklar olduğu belirtilmektedir.

“Özel idarede tanıdığı vardır. O daha iyi iş yapıyordur. Ee şimdi belediyeye geçti, çoğu muhtar özellikle köy olup da mahalle olanlar belediyede hiç işimiz olmuyordu. Belediye kimseyi tanıımıyordu. Ee... şimdi tanışılma aşamasında.”

“Başkanlar olsun, başkan yardımcıları olsun saygı duyarlar bana. Bu insanlara bir şey verip yarın istersin. Belediyelerde bir sıkıntı yok yani. Büyükşehir de görüyoruz. Benim köyüm Kocaali Adapazarı'na 100 km uzaklıkta. Tabi oradan bana anında belki hizmet gelmesi zor olur ama zaman zamanda olsa bizim hiçbir şeyimiz havada kalmıyor.”

Muhtarların verdikleri cevaplar dikkate alındığında, hizmet sunumunda eskiye oranla bir iyileşme olsa da kırsal alana hizmet götürme noktasında büyükşehir ve ilçe belediyeleri açısından bazı sorunların olduğu ve özellikle ilçeler arasında hizmet alma noktasında eşitsizliklerin bulunduğu görülmektedir.

3.5.4 Kanun'un Mali Açıdan Değerlendirilmesi

Kanun sonrasında mali açıdan ortaya çıkan değişiklikler de hizmetlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanması açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle yöneticilere *“Kanunla ilçe belediyelerine ayrılan payların artmasının Kocaali Belediyesi'ne yansımaları ne şekilde olmuştur? Ayrılan gelirlerin hizmetlerin etkin ve verimli şekilde sunulması için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?”* şeklinde bir soru sorulmuştur.

5 yöneticinin de bu konuda yöneltilen soruya benzer cevaplar verdiği görülmektedir. Kanunla arttırılan payların yine de yetersiz olduğu şeklinde genel bir görüş vardır. Özellikle büyük bir oranın nüfusa göre dağıtılmasından kaynaklı sıkıntının olduğu dile getirilmiştir. Payların nüfusa göre dağıtılmasının yaz ve kış nüfusu değişkenlik gösteren Kocaali ilçesi için yetersiz olduğu ve ilçe belediyesinin mali yetersizlikten dolayı hizmetlerin sunumunda etkin olamadığını ifade etmişlerdir.

“İlçe belediyesi için yetersiz. Belediyenin payları yetersiz. Ayrılan paylardan benim maaşıma yetmiyor. İlçe belediyeleri burada sıkıntılı. Karasu da öyle. Bütün ilçelerde böyle, paylardan yana sıkıntılı. Her şey para gücüne bağlı, paran oldu mu hizmet tam olur. Paran olmadı mı hiçbir şey yapamazsın ki. Ne yapabilirsin ki.”

“Bizde yeterli değil. Biz kış nüfusumuz 20 bin, 20 bin kişiye göre pay geliyor. Yaz nüfusumuz 70 bin. Yani üç buçuk katına yakın yaz nüfusumuz var. Biz 20 bin kişilik payla 3-4 ay 70 bin kişiye hizmet vermeye çalışıyoruz. Ve artık yaz bitsin diye dua ediyoruz. O hale geliyoruz.”

3 yönetici tarafından üzerinde durulan bir konu ise payların artmasına karşılık %30'luk bir kısmın büyükşehir belediyesine ayrılmasından dolayı zaten yeterli olmayan payın daha da azaldığı yönündedir. Kanun sonrasında ilçelerdeki caddelerin çevre-temizlik vergileri, reklam ve ilan vergileri gibi ilçe belediyelerine gelir getiren vergilerin büyükşehir belediyesine aktarılmasının ilçe belediyeleri açısından olumsuz olduğu ifade edilmiştir.

3.5.5 Kanun'un Hizmette Yerellik İlkesi Açısından Değerlendirilmesi

Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte hizmette yerellik ilkesini olumsuz yönde etkilediği üzerine çeşitli eleştiriler yapılmıştır. 6360 sayılı Kanun ile karar alım süreçlerinin ve hizmet sunumunun vatandaşın uzaklaştırıldığı ve yerel düzeyde merkezîyetçilik eğiliminin arttığı belirtilmekte ve bunun da yerel demokrasiye zarar vereceği ileri sürülmektedir. Yöneticilere konu ile ilgili *“Bu Kanunun hizmette yerellik ilkesine olan etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?”* şeklinde bir soru yöneltilmiştir.

Yöneticilerden üç tanesi vatandaşa en yakın birimlerin ilçe belediyeleri olduğunu ve bu birimlerin vatandaşın isteklerini en iyi bilen birimlerin başında geldiğini vurgulamışlardır. Bu nedenle Kanun'un hizmette yerellik açısından olumsuz bir takım yönleri olduğunu vurgulamışlardır. Yöneticiler hizmette yerellik açısından özellikle ilçe belediyelerinin güçlendirilmesi yönünde görüşler beyan etmişlerdir.

“Bence olumsuz oldu (hizmette yerellik ilkesi açısından). Benim şahsi görüşüm olumsuz oldu. Neden olumsuz oldu? Burayı ben biliyorum. Yani Kocaelili biliyor. Kocaeli'yi temsil ediyorum. Başkanda ben de aynı şekilde Kocaeli'yi biliyor. Kocaeli'nin karın ağrısını Taraklı bilmez. Taraklı'nın baş ağrısını Kocaelili bilmez yani burayı biz biliyoruz. Sorunumuzu da en iyi biz çözeriz.”

“İlçemle alakalı imarla alakalı nerde neyin yapılması gerektiğini en iyi ben bilirim. İlçem adına ben bilirim. İlçemden gelen taleplere göre ben bilirim. Vatandaş diyor ki; sanayi kuralım nerde kuralım şu mevkide olsun. Büyükşehir diyor ki; yok hayır o mevkide olmaz benim dediğim yerde olacak, şurada olacak. Çok zıt yerler onun olacak dediği yer onun olmasını istediği yer...”

Büyükşehir belediyesinin ilçe belediyesinin taleplerini değerlendirme noktasında isteksiz davrandığını düşünen aynı yöneticinin verdiği örnek hizmette yerellik ilkesi açısından oldukça önemlidir.

“Planlamalarda çatı arası piyes denilen bir uygulama var. Kanun üzerinde yönetmelik üzerinde karar verip plan notu ekleyerek bu uygulamayı kaldırdı (Büyükşehir belediyesi). Sen bunu bir birim olarak kaldırabilirsin. Taraklı da

kaldırabilirsin. Deniz görmeyen bir yer Pamukova'da kaldırabilirsin. Bu tarz deniz kenarı göl kenarı olan yerlerde en azından bilmiyorsan bu işi ehlilere sormak lazım. Kimdir bunlar şehir plancılar, mimarlar, mühendisler bunlara sormak lazım yani. Sakarya merkezde nasıl durum burada çatı arası gerekmiyor. Adapazarı'nda çatı arası çok önemli bir konu değil ama burada vatandaş sahile geldiği zaman çatı arasında oturmak istiyor. Talep bu şekilde İstanbul'dan gelip de burada yazlıkçı olarak çalışan vatandaşlarımızın talebi o şekilde.”

1 yönetici de Kanun'un hizmette yerellik ilkesini olumsuz yönde etkilemediğini sadece geçiş sürecinden kaynaklı sorunların olduğunu ifade etmektedir. Kanun'un zaman geçtikçe yerine oturacağını ve aksayan yönlerinin ortadan kalkacağını düşünmektedir. 1 yöneticiye göre de, Kanun'un hizmette yerellik ilkesini olumsuz yönde etkilemediğini, hatta hizmetlerin sunumunun etkinlik ve verimlilik açısından daha iyi sağlandığını düşünmektedir.

Konu ile ilgili olarak muhtarlar “Mahallede yaşayanlar istek, şikayet ve beklentilerini ilçe belediyesine ve büyükşehir belediyesine ulaştırabilmekte midir?” şeklinde bir soru sorulmuştur. 3 muhtar vatandaşın istek ve şikayetlerini ilçe ve büyükşehir belediyesine ulaştırmada bir sorun yaşamadıklarını; 2 muhtar da vatandaşın ve mahallenin isteklerini ilçe belediyesine ulaştırmakta bir sorun yaşamazken, büyükşehir belediyesinde aynı durumun söz konusu olmadığını dile getirmişlerdir.

“İletiyoruz, büyükşehre o kadar iletemiyoruz. Derdimizi tam olarak büyükşehre anlatamıyoruz. Ama buradaki ilçe belediyesine derdimizi her türlü söyleyebiliyoruz. Elinde imkanı oldu mu yapıyor ilçe belediyesi.

“Kocaali'de sorun yaşamıyoruz. Ama büyükşehirle yaşıyoruz, görüşme şansımız yok. Ulaşamıyoruz, randevu almak gerekiyor. Ne randevusu, ben Ankara'ya gittim mi milletvekilleri ile görüşüyorum. Burada randevu almamız gerekiyormuş büyükşehir belediye başkanı ile görüşmek için. Bekletiyorlar... Kocaali ile iyi. Onunla görüşebiliyoruz. Ama ilçe belediyemizin eli kolu da büyükşehir. Büyükşehir verirse o da bize verecek. Geliri yok çünkü.”

1 muhtar da mahalle ile ilgili istekleri olduğunda büyükşehir belediyesine ulaşmanın ilçe belediyesine göre daha kolay olduğunu söylemektedir. Ancak mahallenin istek ve şikayetlerini ilçe ya da büyükşehir belediyesine iletmede sorun yaşamadıklarını söyleyen muhtarlardan dördü, bu taleplerine yönelik geri dönüşümün yavaş ya da yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

“Tabii ki yazıyla beraber Kocaali'de mahalli iş oldu mu Kocaali Belediyemize ulaşıyoruz. Mesela grup yolları olursa büyükşehir belediyesine ulaşıyoruz. Yazıyla beraber iletiyoruz. Hepsine birden olmasa da cevap veriliyor. Sırası geldiği zaman veriliyor.

“Bizim şimdi ilçe belediyesinin çok bir gücü yok. 14-15 mahalle iken şimdi 36 tane mahalle oldu. Ee.. bütçe zaten belli. Ufak bir yer. Bazı yerler birden olmuyor.

Biz bunu tabii sürekli başkanla görüşüyoruz yani. Onları en iyi bire bir anlayan bizim yani. Şimdi her şey meydan da çünkü 36 tane mahalle herkesin çok derdi var.”

2 muhtar da, büyükşehir belediyesinin hizmetleri sunarken merkeze yakın ilçelere daha fazla öncelik tanıdığını, uzak ilçeleri ise ikinci plana attığını düşünmektedir. Bu muhtarlardan birine göre vatandaşın haklı bir isyanı olduğunu merkez ilçelerdeki mahalleler gibi kendi mahallelerinin de aynı olmasını istediklerini söylemiştir.

“Bizim oralara yüksek yerlere biraz daha öncelik vermeleri gerekir. Çünkü bu vatandaşa köy olup da mahalle olanları alıştırması gerekir. Vereceksin ki onu da kendine çekeceksin. Ben artık mahalle olmuşum. Ama şikayetçi olan var tabii ki, ben mahalle oldum, işte kapıma kadar parke yapmak zorunda. Şimdi vatandaş haklı, sen mahalle yaptıysan benim kapıma kadar da yapmak zorundasın.”

Diğer bir muhtar vatandaşın bir isteği ya da şikayeti olduğunda doğrudan vatandaşın ilçe belediyesine başvurduğunu söylemektedir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda ilçe belediyesinin kendisini yani muhtarı arayarak bu istek ya da şikayetin doğru olup olmadığını teyit ettiğini belirtmiştir. Muhtar, belediyenin kapısını çalan çok kişi olmasından dolayı böyle davrandığını düşünmektedir.

1 muhtar da vatandaşın bir isteği oldu mu bunu daha çok Kocaali Belediyesi ile çözüme yoluna gittiklerini söylemiştir. İlçe belediyesinin halledebileceği şeyleri büyükşehir belediyesine yansıtmak istemediklerini, ancak ilçe belediyesi çözemezse büyükşehir belediyesine taşıdıklarını ifade etmiştir. Muhtar, şikayetleri ya da istekleri büyükşehir belediyesine iletmede sorun yaşamadıklarını, ancak büyükşehirden gereken karşılığı alamadıklarını belirtmektedir.

Kocaali Belediyesi'ndeki yöneticiler, vatandaşın bir isteği olduğu zaman, büyükşehir ya da ilçe belediyesine bu sorunları iletmede sorun yaşamadığını söylerken, muhtarlardan bazılarının özellikle büyükşehir belediyesine ulaşmada sorun yaşadıkları görülmektedir. Vatandaşın bir istek ya da şikayeti olduğunda hem muhtarın hem de vatandaşın bunu daha çok ilçe belediyesine iletmediği görülmektedir. Bu da mekânsal anlamda yakınlığın bir yönetim birimi açısından önemini göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

6360 sayılı Kanun'un getirmiş olduğu en önemli değişikliklerden biri, büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırını il mülki sınıra eşitleyerek daha önce il özel idareleri tarafından hizmet götürülen kırsal alanların büyükşehir belediyesinin sınırına dahil edilmesi olmuştur. Bu düzenlemenin temel amacı ise hizmetlerin tek bir merkezden yürütülmesiyle ölçek ekonomilerinden yararlanarak hizmetlerde etkinlik ve verimliliğin artmasıdır. Ancak söz konusu düzenlemeye ilişkin çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Bu eleştiriler iki noktada toplanmaktadır. Birinci olarak; daha önce sadece kentsel alanlara hizmet götüren büyükşehir belediyelerinin kendisinden onlarca kilometre uzaklıkta bulunan kırsal alanlara etkin ve verimli olarak hizmet götüremeyeceği, ikinci olarak da bu düzenlemenin “bir hizmeti ona en yakın birim yürütsün” felsefesine dayalı olan hizmette

yerellik ilkesine zarar vereceğidir.

Bu doğrultuda çalışmamızın temel amacı da 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırının genişlemesinin hizmetlerde etkinlik ve verimlilik ile hizmette yerellik ilkesi açısından ortaya çıkan etkilerini Sakarya ili Kocaali ilçesi ölçeğinde değerlendirmek olmuştur. Bu amacı gerçekleştirmek için Kocaali Belediyesi'ndeki yöneticiler ile Kocaali ilçesi sınırlarında daha önce köy olup Kanun'dan sonra mahalleye dönüşen yerlerdeki muhtarlar ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır.

Kocaali ilçesi ölçeğinde ele aldığımızda Kanun'un hizmetlerin etkin ve verimli sunulması açısından olan etkilerini iki açıdan değerlendirebiliriz. Öncelikli olarak büyükşehir belediyesinin hizmet alanının genişlemesinin büyük finansman gerektiren projelerin uygulanması açısından önemli katkıları olduğu söylenebilir. Küçük ölçekli yerel idari birimler tarafından üretilemeyecek projelerin büyükşehir belediyeleri tarafından üretilmesi bazı hizmetler için ilçeler arasındaki eşitsizliklerin ortadan kaldırmasına yardımcı olması, kamusal harcamaların azaltılması ve kişi başına düşen hizmet maliyetlerinin düşürülmesi noktasında hizmetlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanmasına olumlu katkıları bulunmaktadır. Elde ettiğimiz bu sonuç Kanun'un temel gerekçesi ile uyumludur. İkinci olarak ise, her ne kadar eskiye oranla (hizmetlerin il özel idareleri tarafından sunulması) bir iyileşme olsa da, daha önce büyükşehir belediyelerinin hizmet alanına girmeyen kırsal alanlara hizmetlerin götürülmesi noktasında, etkinlik ve verimliliğin sağlanması açısından bir takım sorunların bulunduğu görülmektedir. Özellikle büyükşehir belediyesinin hizmet alanının genişlemesiyle kırsal alandan gelen hizmet taleplerinin karşılanması ve bunlar arasında öncelikli alanların ve hizmetlerin belirlenme noktasında bazı sorunlar bulunmaktadır. Bu konuda Kocaali ilçesinin geri planda kaldığı gerek muhtarlar gerekse de yöneticiler tarafından üzerinde durulan bir konudur. Literatürde Kanun'a yöneltilen en temel eleştirilerden biri büyükşehir belediyelerinin kentsel alanları yönetmeye uygun olduğu, öncelik vereceği alanların kentler olacağı, mahalleye dönüştürülecek yerlere götürülecek olan hizmetin şehir merkezleri ile karşılaştırıldığında oldukça geri planda olacağına yöneliktir. Çalışmamızda sadece şehir merkezleri ile kırsal alanlar arasında değil, ilçeler arasında da hizmet götürme noktasında eşitsizliklerin olduğu görülmüştür. Araştırmada dikkat çeken bir diğer sonuç ise muhtarlar ile mahallelere hizmet götüren birimler arasındaki informal ilişkilerin hizmetin sunumu açısından oldukça önemli olmasıdır. Geçmişte il özel idaresi, günümüzde ise büyükşehir belediyeleri arasında informal ilişkilerini geliştiren muhtarların hizmet almada zorluk çekmediği noktasında görüşler bulunmaktadır.

Hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulması mali yapı ile de yakından ilişkilidir. 6360 sayılı Kanun ile mali yapıda bazı değişiklikler yapılarak ilçe belediyelerinin ve büyükşehir belediyelerinin payları arttırılmıştır. Ancak ilçe belediyeleri açısında ele alındığında bu artışın hizmet sunumu açısından yeterli olmadığı yaptığımız araştırmada elde ettiğimiz sonuçlardan bir diğerini oluşturmaktadır. İlçe belediyelerine ayrılan payların önemli bir bölümünün nüfusa göre dağıtılması da özellikle Kocaali gibi yaz ve kış nüfusu değişen ilçeler için sorun olduğu ve bu durumun hizmetlerin etkin ve verimli sunumu açısından da önemli bir dezavantajı beraberinde getirdiği söylenebilir.

Hizmette yerellik ilkesi açısından ele alındığında, Kanun'un bu ilkeyi olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. İlçe belediyesinde çalışan yöneticilerin önemli bir bölümü vatandaşın ya da ilçenin bir hizmete ihtiyacı olduğunda bunu en iyi ilçe belediyesinin bildiğini, uzaktaki büyükşehir belediyesinin yerel koşullara uygun kararlar veremeyeceği düşüncesini paylaşmaktadırlar. Kocaeli ilçesi ölçeğinde ele alındığında vatandaşların ve ilçe belediyesinin büyükşehir belediyesine istek ve şikayetlerini iletme noktasında bazı sorunlar olsa da bunun çok ileri boyutta olmadığı görülmektedir. Bunda gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Burada asıl önemli sorun, istek ve şikayetlere yapılan geri dönüşlerin oldukça uzun bir zaman periyoduna yayılması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Elde etmiş olduğumuz sonuçlar genel anlamda değerlendirildiğinde, kırsal alanlar içinde yeni düzenlemeler yapılması gereği ortaya çıkmaktadır. Kırsal alanlardaki hizmetler için büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev ve yetki paylaşımının yeniden düzenlenmesi ve bu paylaşımın ilçe belediyelerinin lehine olması gerekmektedir. Hizmetlerin en yakın ilçe belediyesi tarafından sunulması hizmetlerin önceliği ve yerelliği konusunda olumlu olacaktır. Ancak bu yetkilendirilmenin yanında ilçe belediyelerine ayrılan payların artırılması gerekmektedir. Özellikle nüfusu değişkenlik gösteren ilçelerde farklı bir düzenleme yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Yeterli pay alamayan belediyelerin sadece yetkilerinin artırılması hizmet sunumu açısından etkin ve verimli bir sonuç alınmasını engelleyecektir. Bir hizmeti ona en yakın birim yürütsün anlayışına dayalı olan hizmette yerellik ilkesi, eğer hizmeti en yakın olan birim yerine getiremiyor ya da etkin ve verimli olarak yerine getiremiyorsa o hizmetin bir üst birim tarafından yerine getirilebileceği ilkesini de içerir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilçeler arasında koordinasyonu gerektiren büyük maliyetli hizmetlerin büyükşehir belediyeleri tarafından sunulmasının da hizmette yerellik ilkesine katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, Şenol ve KARAKAYA Sedat, (2017). “Yerel Siyasete Etkileri Açısından 6360 Sayılı Yasa: Hatay Örneği”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 39, 2017, s. 31-56.

AKAL, Zühal, (1992). İşletmelerde Performans Ölçüm ve Denetimi: Çok Yönlü Performans Göstergeleri, (Ankara: Milli Produktivite Merkezi Yayınları No: 473, 1992).

ALTAN, Yakup ve KARACA, Ferhan, (2016). “Türk Metropoliten Şehir Yönetim Sistemindeki Değişime 6360 Sayılı Kanun’un Etkileri: Samsun Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 28, 2016, s. 553-584.

ARIKBOĞA, Erbay, (2012). “Büyükşehir Belediye Modeli ve Reform”, Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 2, 2012.

ARIKBOĞA, Erbay, (2013). “Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli, Yerel Politikalar Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 3, 2013, s. 48-96.

ARSLAN, Ahmet. “Kamu Harcamalarında Verimlilik, Etkinlik ve Denetim”, <http://www.kaynakindir.com/wp-content/uploads/2013/07/Kamu-Harcamalar%C4%B1nda-Verimlilik-Etkinlik-ve-Denetim.pdf>, Erişim Tarihi: (25.05.2015).

ATMACA, Yıldız, (2013). “Optimal Belediye Büyüklüğü ve Yeni Büyükşehir Belediye Yasası”, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2, 2013, s.168-184.

BERG L. Bruce ve LUNE Howard, (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Çev. Hasan Aydın, (Konya: Eğitim Yayınevi, 2015).

BİRİCİKOĞLU, Hale ve DUYAR Duygu, (2015). “6360 Sayılı Yasa’nın Genişleyen Büyükşehir Belediyesi Hizmet Sınırının Etkinlik ve Verimliliğe Etkisi Bağlamında Değerlendirmesi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 4, 2015, s. 369-393.

BİNGÖL, Yılmaz ve YAZICI, Ersin ve BÜYÜKAKIN, Tahir, (2013). İl Sınırında Büyükşehir Belediye Modeli Kocaeli Deneyimi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, (Kocaeli: Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 38, 2013).

ÇALÇALI, Önder, (2014). “6360 Sayılı Kanun’un Türkiye’de Yerel Yönetimler Sistemine Getireceği Değişiklikler”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 4, 2014, s. 49-68.

ÇELİKAY, Hicran, (2014). “Değişen Kent Yönetimi ve 6360 sayılı Büyükşehir Yasası”, <http://setav.org.tr/degisgen-kent-yonetimi-ve-6360-sayili-buyuksehir-Kanunisi/analiz/16092>, 2014a, Erişim Tarihi: (01.01.2016).

ÇELİKYYAY, Hicran, (2014). “Yeni Büyükşehir Yasası Perspektifinde 2014 Yerel Seçimleri”, Seta Perspektif, Sayı: 48, Nisan 2014b.

ÇETİNKAYA, Özhan, (2014). Mahalli İdareler Maliyesi, (Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2014).

DALAY, İsmail, (2012). Temel İşletmecilik Bilgileri, (Sakarya: Sakarya Kitapevi, 2002).

DEMİRKAYA, Yüksel ve KOÇ, Mesut, (2017). “6360 sayılı Kanun ile Birlikte Mahalleye Dönüşen Köylerde Değişimin Katılım Açısından Muhtarlığa Etkisi: Menteşe ve Seydikemen İlçeleri Üzerine Bir Araştırma”, Strategic Public Management Journal, Cilt: 6, Sayı: 3, 2017, s. 124-149.

DERDİMAN, Cengiz, (2012). “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin ve Bu Belediyelerin Yapılarındaki Yeni Değişikliklerin Anayasaya Uyumu Sorunu”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 2, Sayı: 1, 2012.

EKİNCİ, Hasan ve YILMAZ, Abdullah, (2012). “Kamu Örgütlerinde Yönetimsel Etkinliğin Artırılması Üzerine Bir Araştırma”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 19, 2012, s. 35-50.

ERSOY, Melih, (2012). “6360 Sayılı Yasa ve Mekânsal Planlama Sorunları”, (internet erişimi, <http://www.melihersoy.com/wp-content/uploads/2012/04/6360-say%C4%B1%C4%B1-Kanun-ve-Mekansal-Planlama-Sorunlar%C4%B14.pdf>).

ERYILMAZ, Bilal, (2014). Kamu Yönetimi, (Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2014).

GENÇ, Fatma Nihal, (2014). “6360 sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:1, Özel Sayı, 2014, s. 1-29.

GEZGÜÇ, Müşerref Gözde, ALDEMİR, Ceray ve UZUN, Turgay, (2016). 6360 Sayılı Kanun ve Muğla Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri, (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı, 2016).

GÖKÜŞ, Mehmet ve ALPERTÜRK, Hakan, (2016). “6360 Sayılı Yasa ile Köy Yönetiminden Mahalle Yönetimine Geçiş Sonrası Etkin Hizmet Sunumuna İlişkin Muhtarların Görüşü: Silifke Köyleri Örneği”, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 11, 2016, s. 67-86.

GÜÇLÜ, Ali (1995). “Performans Denetiminin Unsurları Üzerine Düşünceler”, Sayıştay Dergisi, Sayı:19, 1995.

GÜNAL, Alpay, ATVUR, Senem ve OKUDAN DERNEK Kadriye, (2014). “6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:19, Sayı: 3, 2014, s. 55-70.

GÜRBÜZ, Mehmet, YILDIRIM, Uğur ve BELLİ Aziz, (2014). “Büyükşehir Belediye

Kanunu'nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Analizi”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (Özel Sayı), 2014, s.102-135.

İZCİ, Ferit ve TURAN, Menaf, (2013). “Türkiye’de Büyükşehir Belediye Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediye Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:18, Sayı: 1, 2013, s. 117-152.

KARAASLAN, Mehmet, (2012-2013). “Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine bir değerlendirme”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 17-18, Sayı: 26-27-28-29, 2012-2013.

KARASU, Mithat Arman, (2013). “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri –Şanlıurfa Örneği-“, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:15, Sayı: 1, 2013.

KAYPAK, Şafak ve YILMAZ, Vedat, (2016). 6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediye Yasasının Etkinliğinin Ölçülmesi: Malatya Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri, (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı, 2016).

KELEŞ, Ruşen, (1995). “Hizmette Halka Yakınlık (Subsidiarity) İlkesi ve Yerel Yönetimler”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt: 5, Sayı:1, 1995, s. 3-14.

KILINÇ, Gökçen, (2010). “Çeyrek Asırlık Bir Tecrübe: Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Yapılanması ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Çağdaş Yerel Yönetimler, 19 (1), 2010.

KIRIŞIK, Fatih, (2013). “Kamu Yönetiminin Yeniden Örgütlenmesi ve Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesinde Yerellik İlkesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Metinleri, Sayı: 05, 2013.

KOCAALİ BELEDİYESİ, http://www.kocaali.bel.tr/sayfa/Kocaali-Hakkinda-3_14.html, Erişim Tarihi: (04.04.2017).

KUBALI, Derya, (1999). “Performans Denetimi”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 32, Sayı: 1, 1999.

MURATOĞLU, Tahir, (2015). “Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 32, 2015.

MUTLUER, Kamil ve ÖNER, Erdoğan, (2009). Teoride ve Uygulamada Mahalli İdareler Maliyesi, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2009).

OKÇU, Mithat ve Diğerleri, (2016). 6360 sayılı Kanun Sonrası Yerel Hizmetlerin Sunumunda Etkinlik, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri, (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı, 2016).

OKTAY, Tarkan, (2016). “6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı:1, 2016, s 71-131.

ORHAN, Mithat, (2006). Yönetimde Verimlilik-Etkenlik ve Türk Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi, 2006).

ÖKMEN, Mustafa ve ASLAN, Recep, (2014). “Türkiye’de 6360 Sayılı Yasa ile Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 1, Özel Sayı, 2014, s. 88-101.

ÖNEZ, ÇETİN Zuhul, (2015). “Türkiye’de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanun’un Dönüşüme Etkileri”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, 2015, s. 247-266,

ÖZER, Hüseyin, (1997). Kamu Kesiminde Performans Denetimi ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, (Ankara: T.C. Sayıştay 135. Kuruluş Yıldönümü Yayınları, 1997).

PROKOPENKO, Joseph, (1992). Verimlilik Yönetimi Uygulamalı El Kitabı, Çeviren Olcay Baykal ve diğerleri, (Ankara: Milli Produktivite Merkezi Yayınları, 1992).

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK PLANI, (2015). <http://www.sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/d9vGhDILXh.pdf>, Erişim Tarihi:(02.04.2017).

SAKINÇ, Süreyya, (2014). Yerel Yönetimler Maliyesi, (Ankara: Orion Kitabevi, 2014).

TEKİN, Ömer Faruk ve SÖYLEMEZ, Adnan, (2016). Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri, (KAYFOR 13 Bildiri Kitabı, 2016).

TOPAL, Kadir, (2005). Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğüne Kuramsal Yaklaşım, (Ed.) ÖZGÜR, H. VE KÖSECİK, M., Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I, (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2005).

TOPAL, Kadir, (2011). “Kırsal Belediyelerde Optimal Büyüklüğü Belirlemeye Yönelik Bir Model Denemesi: Trabzon Örneği”, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: XXXI, 2011, s. 367-380.

TUİK, <https://tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, Erişim Tarihi: (04.04.2017).

TÜRKİYE NÜFUSU, <http://www.nufusune.com/> Erişim Tarihi: (21.04.2017).

TÜRKDOĞAN, Orhan ve GÖKÇE, Orhan, (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi, (Konya: Çizgi Kitabevi, 2015).

UÇAR, Ahmet, (2004). “Belediye Hizmetlerinin Etkinliği Açısından Hizmette Yerellik

(Subsidiarite) İlkesi İle Yönetişim (Governance) Kavram Üzerine Bir İnceleme”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler, Cilt: 2, Sayı: 1, 2004.

ULUSOY, Ahmet ve AKDEMİR, Tekin, (2014). Mahalli idareler, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014).

ÜNAL, Işıl, (1989). “Verimliliğin Önemi ve Eğitim ile İlişkisi”, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 1, 1989.

YERELNET, <http://www.yerelnet.org.tr> Erişim Tarihi: (21.04.2017).

YETER, Enis, (1992). “Yerel Yönetimler Üzerine Düşünceler”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:1, Sayı: 4, 1992, s.13-21.

YILDIRIM, Arzu, (2014). “Yerellik İlkesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme”, The Journal of Academic Social Science Yıl: 2, Sayı: 5, 2014, s. 130-140.

YILDIRIM, Uğur, GÜL, Zehra ve AKIN, Soner, (2015). “İl Mülki Sınırı Büyükşehir Belediye Modelinin Getirdiği Yenilikler”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan, (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016).

ZEYREKLİ, Sedef ve EKİZCELEROĞLU, Rengül, (2007). “Avrupa Birliği Bağlamında Hizmette Yerellik (Subsidiarite) İlkesi ve İlkenin Türkiye Açısından Ele Alınışı”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt:16, Sayı: 3, 2007, s.29-48.

3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, (1984). T.C. Resmi Gazete, 18453, 9 Eylül 1984.

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, (2012). T.C. Resmi Gazete, 28489, 6 Aralık 2012.

6447 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (2013). T.C. Resmi Gazete, 28595, 14 Mart 2013.